

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: «Управління доходними активами фінансової установи»

Виконавець:

студентка центру вечірньої форми
навчання

Філатова Аліна Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Лапіна Ірина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Фінансові установи (комерційні банки виступають саме тими установами, які акумулюють вільні кошти (пасивні операції банку) і спрямовують їх у ті сфери, які цих коштів потребують (активні операції банку). Саме від ефективного розміщення мобілізованих коштів і залежатиме величина прибутків, які банк отримає в подальшому. Основною умовою стабільного функціонування та подальшого розвитку банківської установи є зростання обсягу активів, особливо доходних, яке досягається за рахунок виваженого розміщення залучених коштів, і поліпшення якості активів. Основою збільшення доходних активів банку є зростання його кредитного портфелю, яке позитивно впливає як на діяльність банку, так і на економіку країни в цілому. Кредитування банками є рушійною силою і для суб'єктів господарювання, як для тих, що тільки планують власну справу, так і для тих, які бажають удосконалити діяльність свою чи розширити.

Отже, активними операціями банківської установи можна вважати ту діяльність, яка спрямована на розміщення ресурсів, які були залучені у процесі здійснення пасивних операцій. При ефективному розміщенні акумульованих ресурсів банківська установа отримує дохід, а позичальник необхідні кошти. Кредитування є найважливішим аспектом діяльності банку, який забезпечує переміщення ресурсів від тих, хто має надлишок, до тих, хто їх потребує, забезпечуючи при цьому розвиток підприємництва і економіки загалом. До активних операцій банків також належать розміщення залучених ресурсів у інвестиції, основні засоби, депозити в інших банках, які є не менш важливими, а ніж кредитні операції.

Для розвитку діяльності суб'єктів господарювання, економіки країни та ефективності банківської діяльності в цілому необхідний пошук удосконалення здійснення активних операцій, покращення якості та структури активів. Тому тема дослідження є актуальною і має важливе теоретичне значення.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних та методичних засад процесу управління доходними активами фінансових установ (на прикладі комерційних банків, оптимізації їх структури та розроблення практичних рекомендацій, щодо вдосконалення управління портфелем банківських активів за допомогою підвищення прибутковості активів банків.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність, зміст та особливості управління доходними активами комерційних банків;
- обґрунтувати теоретичні засади управління кредитним портфелем банків;
- проаналізувати й оцінити структуру та динаміку портфеля сукупних активів на прикладі ПАТ «Місто банк»;

- дослідити ефективність проведення активних операцій банку, та кредитних операцій зокрема на прикладі ПАТ «Місто банк»;
- виявити резерви підвищення ефективності активних операцій банківських установ України;
- розробити рекомендації та обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності управління доходними активами та підвищення їх прибутковості.

Об'єктом дослідження виступають процеси управління доходними активами комерційного банку.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи управління доходними активами комерційного банку.

Методами дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних прийомів і методів дослідження. Зокрема, застосовано загальнонаукові методи пізнання; діалектичний підхід до визначення причинно–наслідкових зв'язків між явищами та процесами, що відбуваються в економічній сфері; системний підхід до вивчення сутності портфеля банківських активів та активних операцій банку. Для аналізу сучасного стану банківського портфеля активів та дослідження процесу управління використовувалися методи аналізу і синтезу; індукції і дедукції; аналогії та екстраполяції; узагальнення; статистичні, табличні та графічні методи; економіко-математичні методи; метод експертних оцінок на основі фінансової звітності ПАТ «Місто банк»..

Інформаційною базою дослідження були теоретичні та науково–практичні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців, законодавчі акти України, нормативно–правові документи та статистичні матеріали Національного банку України, статистичні показники діяльності банків України, фінансова звітність ПАТ «Місто банк» за 2013– 2017 рр.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінку, включаючи 16 таблиць, 7 рисунків, 5 додатків і список використаної літератури із 76 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи управління доходними активами фінансових установ»** розкриваються теоретичні основи управління доходними активами комерційних банків, визначені значення кредитного портфелю як визначальної складової доходних активів банку.

У другому розділі **«Аналіз системи управління доходними активами фінансової установи (на прикладі комерційного банку ПАТ «Місто Банк»)»** проведено аналіз фінансової діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості

управління активами банку та їх якість. Проведено аналіз кредитного портфелю ПАТ «Місто банк»

У третьому розділі *«Шляхи покращення системи управління доходними активами фінансових установ (на прикладі комерційного банку ПАТ «Місто Банк»)»* представлені шляхи вдосконалювання системи управління доходними активами банку АТ «Ощадбанк».

ВИСНОВКИ

Дослідження механізмів управління доходними активами комерційного банку в ринкових умовах дозволило зробити ряд висновків науково-практичного та прикладного характеру:

1. Найбільшу частку у структурі активних операцій вітчизняних банківських установ займає кредитування, а відтак є пріоритетним напрямом їхньої діяльності. Аналіз визначень кредиту, дає змогу зробити висновок, що найбільш економічно обґрунтованою є характеристика кредиту, як відносин, пов'язаних з наданням ресурсів у тимчасове користування на умовах повернення із погашенням зобов'язань, які при цьому виникають. Дане визначення охоплює практично всі види кредитних відносин, як частини економічних відносин, включаючи не лише відносини пов'язані із рухом позичкового капіталу, а й ті, які виникають при реалізації товарів з відстрочкою платежу, попередньою оплатою, операціями із вкладами населення тощо.

2. Структура системи кредитування містить елементи, які відображають суть кредитних відносин, технологію кредитного процесу і особливості управління ним, що виявляється у відокремленні в ній таких підсистем: базової, економіко-організаційної та управлінської. До базової підсистеми відносяться суб'єкти, об'єкти кредитних відносин та принципи кредитування. Економіко-організаційна підсистема включає види і форми кредитів, методи кредитування, оцінку кредитоспроможності позичальників, ліміти кредитування та систему пільгового кредитування. І до управлінської підсистеми належить кредитна політика, управління кредитним процесом і кредитними ризиками та супроводження кредитів.

3. Кредитні відносини за умов ринкової економіки пов'язані зі створенням відповідної мережі спеціальних кредитних установ, які здійснюють кредитні операції. Серед кредитних установ головне місце посідають банки. Вони організують й обслуговують рух позикового капіталу, забезпечують його залучення, акумуляцію та перерозподіл у ті галузі економіки, де виникає дефіцит коштів. Важливість кредиту полягає у тому, що за його допомогою забезпечується безперервність кругообігу капіталу, обслуговується процес реалізації товарів, що вкрай необхідно в період становлення ринкових відносин. Сукупність усіх позик, наданих банком з метою отримання доходу формують кредитний портфель банку.

4. Кредитний портфель трактується як економічно обґрунтована та структурована сукупності кредитних угод і зобов'язань, сформованих відповідно до вимог кредитної політики банківської установи, органів банківського нагляду та прийнятного рівня кредитного ризику. Якісний кредитний портфель є результатом цілеспрямованих і ефективних управлінських рішень посадових осіб, які відповідають за кредитну діяльність банку.

На формування і регулювання кредитного портфеля впливають найрізноманітніші чинники. Виявлено, що зовнішні чинники розподіляються: 1) на рівні держави: політичні події, органи місцевої влади, економічні зміни, соціальне середовище, стан фінансового ринку, технічний прогрес і технологічні досягнення; 2) на рівні банківської системи країни: загальний стан банківської системи, конкуренція, прийняття нових нормативних документів Національного банку України щодо проведення кредитних операцій та внесення змін до чинної нормативної бази, правила регулювання банківської діяльності. Внутрішні фактори впливу пов'язані з величиною банківського капіталу, кредитною політикою банку, досвідом і кваліфікацією персоналу, рівнем дохідності та ризикованості напрямів розміщення кредитних ресурсів, вибором банківською установою сектору ринку обслуговування.

5. Важливим завданням, що постає перед менеджерами банківських установ в сфері кредитування, є розробка ефективної кредитної політики. Кредитна політика розробляється з урахуванням потреб населення в банківському обслуговуванні й інших об'єктивних чинників, зокрема: стану економіки країни, рівня інфляції, темпів зростання ВВП, втручання державних органів влади, рівня доходів населення, рівня цін на банківські продукти і послуги, попиту на кредити. На наш погляд, кредитна політика банку - це інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, кінцева мета якого запобігання ризикам в досягненні ним стратегічних цілей. В свою чергу, реалізація кредитної політики забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком при забезпеченні належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями.

Таким чином, кредитна політика створює основу всієї роботи банку з розміщення ресурсів відповідно до загальної стратегії його діяльності. Розроблення кредитної політики особливо необхідне в умовах кризової ситуації, коли банку доводиться адаптуватися до нових, постійно змінних умов функціонування.

6. Організація формування та реалізація кредитної політики банківської установи засновується на функціональному розмежуванні обов'язків персоналу кредитних відділів. Чіткий, правильний розподіл функцій між працівниками кредитних відділів сприяє досягненню високого професіоналізму, дозволяє уникнути прийняття хибних рішень, а також дозволяє отримати конкурентні переваги на ринку. Кожний банк організовує кредитний підрозділ з огляду на власний досвід, залежно від розміру

банківської установи та кредитної політики. Під час організації кредитної політики необхідним є акцентування уваги на аналізі структури та динаміки кредитного портфеля.

7. Світова фінансова криза вплинула на вітчизняний банківський сектор і призвела до таких наслідків: зниження якості робочих активів, у тому числі суттєвого обсягу та частки простроченої заборгованості, загального зниження ліквідності банківських активів через низьку платоспроможність позичальників; зниження рівня довіри до банківської системи, нестабільна пасивна база; значний вплив валютно-курсової політики на діяльність банків, а також залучення дорогих кредитів і нерентабельне їх розміщення.

8. Своєчасно визначити негативні зміни у діяльності позичальників та вчасно вживати відповідних заходів щодо запобігання їм сприятиме ефективно проведення кредитного моніторингу. На нашу думку, під кредитним моніторингом слід розуміти систему безперервного прогнозування, спостереження та оцінювання кредитної діяльності банківської установи у цілому і окремо за кожним виданим кредитом в умовах постійних змін кон'юнктури фінансового ринку.

Для покращання управління процесом кредитного моніторингу важливо розробляти та впроваджувати у діяльність нові системи класифікації ризиків для здійснення ранжування кредитів. Ранжування являє собою метод об'єктивної і систематичної класифікації кредитного портфеля відповідно до характеристиками якості та ризику. Основним завданням проведення ранжування кредитів є підвищення якості кредитного портфеля. Система ранжування повинна сприяти визначенню проблемних питань, а також допомагати плануванню, узгодженню та реалізації різних шляхів щодо захисту інтересів банківських установ на випадок погіршення кредитоспроможності позичальника.

9. Важливим напрямом в управлінні доходними активами є підвищення рентабельності банківської діяльності. Цей процес має відбуватися під час проведення кредитного моніторингу шляхом орієнтації кредитного портфеля на найбільш привабливі сегменти кредитного ринку та зменшення вкладень у найменш привабливі напрями здійснення кредитних операцій. З цією метою під час здійснення кредитного моніторингу необхідно: виявляти найбільш прибуткові напрями відповідно до ситуації на ринку та слідкувати за рівнем ризиків; вносити пропозиції щодо корективів напрямів кредитування, враховуючи зміни у пріоритетах, та стратегічних цілей банку; сприяти заохоченню співробітників збільшувати обсяги кредитування у перспективні напрями та скорочувати або призупиняти фінансування нерентабельних секторів.

Удосконаленню системи моніторингу кредитних операцій та підвищенню якості кредитного портфеля сприятиме: ретельний підбір персоналу; періодичне здійснення перевірки ефективності діючої системи мотивації працівників кредитних відділів та правильності критеріїв оцінки їх роботи; розробка і впровадження нового програмного забезпечення, що

відповідало б необхідним обсягам інформації при проведенні кредитного моніторингу; проведення періодичної перевірки діяльності працівників кредитних відділів з метою виявлення недоліків, порушень та прорахунків банку.

Створення єдиних комплексних методів аналізу, оцінки ризиків кредитних операцій і стратегій управління ними в діяльності банків сприятиме тому, що банки зможуть дати кількісне визначення основним видам ризиків і застосувати дієві заходи щодо їх мінімізації. Лише таким чином можна визначити більш чітко величину ризику у цілому по банківській установі та застосувати найбільш ефективні методи управління ним.

Таким чином, якісна та ефективна політика банку в управлінні доходними активами дозволяє підтримувати показники своєї діяльності на належному рівні, зміцнювати фінансову стійкість, вчасно реагувати на негативні зміни показників кредитування та обмежувати обсяги кредитування, а також визначати найбільш вигідну для банківської установи тактику діяльності.

АНОТАЦІЯ

Філатова А. В. «Управління доходними активами фінансової установи»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного за спрямування «Фінансовий та страховий менеджмент» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні питання управління доходними активами фінансових установ. Визначена роль кредитного портфелю як визначальної складової доходних активів банку..

Проведено аналіз фінансової діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості управління активами банку та їх якість. Зроблено пропозиції щодо удосконалення управління доходними активами банку.

Ключові слова: фінансова установа, фінансова діяльність, активи банку, пасиви банку, кредитно-інвестиційний портфель, кредити банку, ресурсна база.

ANNOTATION

Filatova A.V . "Managing the Profit Facility of a Financial Institution"

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" under the master's program of professional direction in "Financial and Insurance Management" - Odessa National University of Economics. - Odessa, 2018.

The paper deals with theoretical and practical issues of managing the income assets of financial institutions. The role of the loan portfolio as the determining part of the bank's profitable assets is determined.

The analysis of the financial activity of the bank was carried out and the position of the bank in the financial services market was determined. The features of bank assets management and their quality are investigated. Proposals have been made on improving the management of the Bank's income assets.

Key words: financial institution, financial activity, bank assets, liabilities of the bank, loan and investment portfolio, bank loans, resource base.